

PRESSITEADE nr 117/24

Luxembourg, 29. juuli 2024

Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-202/24 | [Alchaster]¹

Ühendkuningriigi tehtud vahistamismäärused: Euroopa Kohus selgitas nende vahistamismääruste Euroopa Liidus täitmise tingimusi

Pärast Ühendkuningriigi väljaastumist Euroopa Liidust reguleerib Ühendkuningriigi tehtud vahistamismääruste täitmist liidus Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi kaubandus- ja koostööleping. Euroopa Kohus otsustas, et liikmesriikide õigusasutused, kellelt taotletakse sellise vahistamismääruse täitmist, peavad eraldi kontrollima, kas esineb oht, et puudutatud isiku Ühendkuningriigile üleandmise korral rikutakse selle isiku suhtes Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, nagu see isik väidab. Kaubandus- ja koostöölepingus ette nähtud loovutamismehhanism erineb sellest mehhanismist, mis on ette nähtud Euroopa vahistamismääruseid käsitlevas raamotsuses.

Kaubandus- ja koostööleping², mille Euroopa Liit ja Ühendkuningriik sõlmisid oma suhete reguleerimiseks pärast Brexiti, hõlmab muu hulgas kriminaalasjades tehtavat õiguslast koostööd, mis põhineb vahistamismäärusele tugineval loovutamismehhanismil.

Põhja-lirimaa (Ühendkuningriik) esimese astme kohtu ringkonnakohtunik tegi ühe isiku suhtes, keda kahtlustatakse terrorismiga seotud kuritegude toimepanemises, neli vahistamismäärust. Lirimaa kõrgeimale kohtule esitatud kassatsioonkaebuses väitis asjaomane isik, et tema üleandmine oleks vastuolus süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttega, kuna tingimisi vabastamist reguleerivad õigusnorme – mille Ühendkuningriik võttis vastu pärast kõnealuste süütegude väidetavat toimepanemist – on muudetud ebasoodsamaks.

Lirimaa kõrgeim kohus märkis, et Ühendkuningriigi kõrgeim kohus on juba otsustanud, et need normid on kooskõlas inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (EIÕK)³, ning et ta on selles kontekstis juba tagasi lükanud asjaomase isiku argumenti EIÕK rikkumise ohu kohta. Kuna ta kahtles, kas sama järelduse saab teha seoses kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttega, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“)⁴, esitas ta Euroopa Kohtule selle kohta küsimuse.

Tänases kohtuotsuses selgitas Euroopa Kohus rolli, mida peab täitma liikmesriigi vahistamismäärust täitev õigusasutus juhul, kui isik, kelle suhtes on tehtud kaubandus- ja koostöölepingul põhinev vahistamismäärus, väidab, et teda ähvardab Ühendkuningriigile üleandmise korral selle põhimõtte rikkumise oht. Euroopa Kohus täpsustas, et vahistamismäärust täitev õigusasutus peab seda ohtu eraldi analüüsima harta seisukohast, isegi kui EIÕK rikkumise oht on juba välistatud.

Vahistamismäärust täitev õigusasutus peab vahistamismääruse täitmisest keelduma üksnes juhul, kui tal on pärast vahistamismääruse teinud õigusasutuselt täiendava teabe ja tagatiste küsimist objektiivsed, usaldusväärsed, täpsed ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmed, mis tõendavad tegelikku ohtu, et kohaldatakse raskemat karistust kui oli süüteo toimepanemise ajal algselt ette nähtud.

Kõigepealt rõhutas Euroopa Kohus, et **Euroopa vahistamismäärust käsitlev raamotsus**⁵ **ei reguleeri selliste vahistamismääruste täitmist, mille Ühendkuningriik on teinud pärast väljaastumislepingus kindlaks määratud ülemineku perioodi lõppu**⁶. Alates sellest kuupäevast reguleerib nende täitmist kaubandus- ja

koostööleping. Selle lepingu kohaselt võib liikmesriik keelduda vahistamismääruse täitmisest üksnes sellest lepingust tulenevatel põhjustel. Sellega seoses peavad liikmesriikide vahistamismäärust täitvad õigusasutused isiku Ühendkuningriigi üleandmise kohta kaubandus- ja koostöölepingu alusel otsust tehes tagama hartaga tunnustatud põhiõiguste järgimise.

Euroopa Kohus märkis sellega seoses, et süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise lihtsustatud ja tõhus süsteem, mis on kehtestatud Euroopa vahistamismäärust käsitleva raamotsusega, põhineb suurel **usaldusel**, mis peab **liikmesriikide vahel** olema, ja **vastastikuse tunnustamise põhimõttel**. See põhimõte kujutab endast kriminaalasjades tehtava liikmesriikide õiguslase koostöö „nurgakivi“. Tegemist on liikmesriikide vaheliste suhete eripäraga, mis tugineb põhieeldusele, et igal liikmesriigil on kõikide teiste liikmesriikidega – ja ta ühtlasi tunnustab, et neil on temaga – hulk **ühiseid väärtusi, millel liit rajaneb**.

Sellist usalduse taset saab luua ka rahvusvaheliste lepingutega liikmesriikide ja teatavate kolmandate riikide vahel, kellel on Euroopa Liiduga privilegeeritud suhted. **Kaubandus- ja koostööleping ei loo siiski selliseid privilegeeritud suhteid Ühendkuningriigi ja Euroopa Liidu vahel, seda enam, et Ühendkuningriik ei kuulu Euroopa sisepiirideta alasse.** Lisaks erineb kaubandus- ja koostöölepingus ette nähtud loovutamismehhanism teatavates aspektides oluliselt sellest mehhanismist, mis on ette nähtud Euroopa vahistamismäärust käsitlevas raamotsuses.

Kui tagaotsitav isik tugineb hartas sätestatud põhiõiguse rikkumise ohule, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus analüüsima kõiki asjakohaseid tegureid, et hinnata isiku üleandmise korral Ühendkuningriigi tema prognoositavat olukorda. Erinevalt Euroopa vahistamismääruse raames nõutavast kaheetapilisest kontrollist⁷ eeldab see, et samal ajal tuleb arvesse võtta nii selles riigis üldiselt kehtivaid reegleid ja praktikat, ning juhul, kui ei kohaldata vastastikuse usalduse ja vastastikuse tunnustamise põhimõtteid, selle isiku konkreetse olukorra eripärasid.

Mis puudutab lõpuks tingimisi vabastamist reguleerivate õigusnormide muutmist, siis leidis Euroopa Kohus, et karistuse täideviimise meede on hartaga vastuolus üksnes siis, kui see muudab süüteo toimepanemise ajal kehtinud karistuse tegelikku ulatust, mis toob seega kaasa raskema karistuse mõistmise kui esialgu ette nähtud karistus.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

[Otsuse terviktekst ja kokkuvõte](#), juhul kui see koostatakse, on CURIA veebisaidil alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106

Hoiame ühendust!

¹ Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

² Ühelt poolt [Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse](#) ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping.

³ Inimõiguste konventsioon, mida on muudetud protokollidega nr 11 ja 14 ning täiendatud lisaprotokolliga ja protokollidega nr 4, 6, 7, 12, 13 ja 16.

⁴ [Euroopa Liidu põhiõiguste harta](#).

⁵ [Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta](#), mida on muudetud nõukogu

26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (edaspidi „raamotsus“).

⁶ [Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping.](#)

⁷ Seoses Euroopa vahistamismäärusega peab vahistamismäärust täitev õigusasutus tegema esimeses etapis kindlaks, kas esineb asjaolusid, mis tõendaksid, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis esineb tegelik oht, et rikutakse asjasse puutuvat põhiõigust kas seetõttu, et esinevad süsteemsed või üldised puudused, või seetõttu, et esinevad puudused, mis puudutavad konkreetsemalt objektiivselt tuvastatavat isikute rühma. Teises etapis peab ta kontrollima konkreetset ja täpselt, mil määral võivad esimeses etapis tuvastatud puudused mõjutada seda isikut, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, ning kas tema isiklikku olukorda arvestades on piisavalt alust arvata, et seda isikut ähvardab tegelik oht, et vahistamismääruse teinud liikmesriigile üleandmise korral rikutakse asjasse puutuvat põhiõigust. Kohustuse tuvastada üldiste puuduste esinemine – ja seda enne selle konkreetset ja täpselt kontrollimist, kas isikut, kelle suhtes on tehtud vahistamismäärus, ähvardab tegelik oht, et rikutakse üht tema põhiõigust – eesmärk on tagada, et sellist kontrolli saaks teha ainult siis, kui esinevad erakordsed asjaolud. See on seega vastastikuse usalduse põhimõttest tuleneva eelduse, et vahistamismääruse teinud liikmesriik austab põhiõigusi, tagajärg.